

Remiss av SOU 2025:120 - Effektivare organisering och genomförande av statlig väg och järnväg

Darienummer: LI2025/02146

Övergripande ståndpunkt

Infranode välkomnar utredningens ansats om att utreda hur alternativa former för organisering och genomförande av statlig infrastruktur kan säkerställa effektivitet och samhällsnytta. Vi ställer oss positiva till utredningens förslag att gå vidare med processen om ett införande av alternativa lösningar samt införandet av en svensk motsvarighet till Norges Nye Veier. **Vårt övergripande ingångsvärde är att förslagen i utredningen kompletteras med ett samägandeperspektiv, en ägandeform där offentliga och privata aktörer investerar och äger tillsammans med lång tidshorisont.**

Den växande underhållsskulden, den gröna omställningen, klimatförändringar och ökade krav på beredskap understryker behovet av nya arbetssätt som möjliggör både tempo och långsiktighet i genomförandet av infrastrukturinvesteringar. Samägandemodellen kan vara en viktig pusselbit för att komma till rätta med Sveriges infrastrukturutmaningar på ett klokt och kostnadseffektivt sätt.

Om Infranode

Infranode investerar ansvarsfullt och långsiktigt i viktig infrastruktur i Norden inom energi, transport, digital infrastruktur och social infrastruktur som vi i stor utsträckning samäger tillsammans med offentliga och privata partners. Genom samägande bidrar vi med kapital och kunskap och skapar värde för våra partners, lokalsamhällen, och våra investerare, medan den offentliga sfären kan bibehålla rådighet över samhällsviktig infrastruktur. Våra investerare är ledande pensionsfonder och institutionella aktörer, såsom Folksam, KPA Pension, Fjärde AP-fonden, Storebrand och finska pensionsfonden KEVA. Infranode är långsiktig ägare med en investeringshorisont på 25 år och fokus på stabil och förutsägbar avkastning.

Ökad samhällsnytta och effektivitet genom samägande som ägandeform

Som komplement till utredningens förslag vill Infranode lyfta potentialen i offentlig-privat samverkan genom samägande med långsiktig tidshorisont. Samägandeformen innebär att offentliga och privata aktörer gemensamt investerar, äger och ansvarar för infrastrukturtillgångar under en lång tidshorisont. Till skillnad från mer kontraktbaserade OPS-modeller, är vår erfarenhet att samägande skapar ett gemensamt ägarintresse med tydligt livscykelperspektiv, där incitamenten för kostnadseffektivitet, kvalitet och planerat underhåll stärks över hela tillgångens livslängd.

Genom samägandemodellen behåller den offentliga sektorn rådighet över infrastrukturen, samtidigt som den privata parten bidrar med kapital, kompetens, aktivt ägande och erfarenhet av projektstyrning och riskhantering. När privata aktörer investerar eget kapital skapas starka incitament för kostnadskontroll, riskmedvetenhet och långsiktig optimering, både i byggskedet och under drift och förvaltning. Representation i projektbolagens styrelser stärker transparens, kunskapsöverföring och gemensamt ansvarstagande. Modellen ger även bättre förutsättningar för att säkerställa att underhåll och reinvesteringar inte skjuts på framtiden.

Samägande bidrar även till kompetensuppbyggnad inom offentlig sektor och kan stärka Sveriges förmåga att genomföra komplexa infrastrukturprojekt. Med rätt utformning kan samägandemodellen attrahera långsiktiga institutionella investerare, såsom pensions- och försäkringsbolag, som söker stabila investeringar med samhällsnytta.

Vi föreslår att det förtydligas att samägande ingår i alternativ organisering och genomförande av infrastruktur i Sverige. Att samägande kan införas i den traditionella OPS-modellen, likt den i Wales införda Mutual Investment Model (MIM). Samt att samägande kan införas vid bolagisering av nya infrastrukturprojekt och att samägande även kan införas för redan befintlig infrastruktur, vilket möjliggör en omallokering av resurser för andra investeringar. Samägande kan därmed utgöra ett viktigt komplement till både traditionella och redan föreslagna alternativa genomförandeformer och bidra till än mer ökad samhällsnytta.

Förutsättningar för en framgångsrik tillämpning av samägande

Vi har över ett decenniums erfarenhet från samägande av infrastruktur i Norden som visar att framgångsfaktorer är, i korthet:

- Tydligt projekturval, god konkurrens i anbudsprocessen och en långsiktig portföljstrategi som skapar förtroende och intresse hos investerare över flera mandatperioder.
- Väl utformade upphandlingar, där livscykelperspektiv, riskallokering och incitament för innovation beaktas från start. Nyckelfärdiga helhetsupphandlingar bör övervägas.
- Stabilitet och politisk långsiktighet, så att planerade projekt genomförs även vid justeringar i tid eller omfattning.
- Stärkt kompetens hos det offentliga, exempelvis genom införandet av ett nationellt kompetenscenter för OPS och samägandeformen, med mandat att samla erfarenheter, stödja upphandlingar och representera det offentliga ägandet i projektbolag. Internationella erfarenheter, bland annat via EPEC, bör aktivt tas tillvara.

Avslutning

Samägandemodellen kan bli ett effektivt verktyg för att genomföra Sveriges infrastruktursatsningar på ett klokt och långsiktigt sätt. Genom att förena offentligt ansvar med privat kompetens, aktivt ägande och kapital stärks genomförandeförmågan och samhällsnyttan, samtidigt som långsiktiga institutionella investerare kan mobiliseras.

Infranode ser fram emot fortsatt dialog med Regeringskansliet om modellens praktiska tillämpning och vägen framåt.